

10.06.2024

Asia/18

§ 379

Lausunto ympäristöministeriölle luonnoksesta hallituksen esitykseksi ympäristönsuojelulain ja jätelain 118 §:n muuttamiseksi

HEL 2024-006071 T 03 00 00

VN/23928/2023

Päätös

Kaupunginhallitus päätti panna asian pöydälle.

Käsittely

Kaupunginhallitus päätti yksimielisesti panna asian pöydälle Sari Sarkomaan ehdotuksesta.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Jukka-Pekka Ujula

Lisätiedot

Timo Lindén, kaupunginsihteeri, puhelin: 09 310 36550
timo.linden(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Lausuntopyyntö 25.4.2024
- 2 Lausuntopyyntö 25.4.2024, liite, HE_YSL

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus antaa ympäristöministeriölle luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi ympäristönsuojelulain ja jätelain 118 §:n muuttamiseksi seuraavan lausunnon:

Ympäristönsuojelulain tulee tehostaa ympäristöä pilaavan toiminnan vaikutusten arviointia ja huomioon ottamista kokonaisuutena. Ministeriön tulee ensi sijaisesti osana lainsäädännön kehittämistä selvittää miten lumenvarastointi ja -käsittelypaikat Suomessa ylipäättään täyttävät ympäristönormit ja mitä ympäristövaikutuksia erilaisista lumen varastointi- ja käsittelyratkaisuista aiheutuu.

Helsingin kaupungin lumenhallinnan kehittämisen hankekokonaisuudella pyritään kaupungin strategian mukaisesti kunnianhimoiseen ilmasto-

vastuuseen ja luonnonsuojeluun. Hankekokonaisuus tukee kaupungin hiilineutraalisuutta vuodelle 2030 vähentämällä päästöjä.

Helsingin kaupunki ei kannata ympäristönsuojelulakiin ehdotettua muutosta lumen merikaadon täysimääräisen kieltämisen osalta. Lisäksi kaupunki toteaa, että muutoksen yhteydessä esitetyt siirtymäajat ovat liian lyhyet.

Runsaslumisten jaksojen aikana lumen merenkaato on Helsingin kantakaupungissa välttämätön varakeino, joka tulee olla talvikunnossapidon käytettävissä poikkeuksellisina ajanjaksoina. Mikäli laki tulee voimaan muutosehdotuksen mukaisesti, ei kaupunki todennäköisesti kykene runsaslumisisten ajanjakson aikana ylläpitämään kunnossapitolain edellyttämää tasoa ja tämä vaarantaa liikenneturvallisuuden ja hälytysajoneuvojen liikkumisen Helsingin kantakaupungin alueella 1.3.2030 alkaen.

Lumen merikaadon mahdollisuus tulee muutosehdotuksesta poiketen säilyttää lainsäädännössä viimesijaisena keinona runsaslumisia jaksoja varten myös 1.3.2030 jälkeisenä aikana. Ympäristönsuojelulain muutoksen tulee myös tulevaisuudessa mahdollistaa lumen merikaato varakeinona runsaslumisten jaksojen aikana liikenneturvallisuuden varmistamiseksi. Varakeinona lumen merikaatoon voidaan edellyttää kohteeseen ympäristölupa, jossa on tiukat lupamääräykset.

Seuraavassa on taustoitettu lumenhallinnan nykytilaa Helsingissä sekä esitetty tarkemmat perustelut kielteiselle näkemykselle ehdotetuista lainsäädäntömuutoksista lumen mereen kaatamista koskevan kiellon ja sen siirtymäaikojen osalta.

Lumenhallinnan kehittämisen hankekokonaisuus

Helsingin kaupungin kaupunginhallitus hyväksyi 9.10.2023 § 605 lumenhallinnan kehittämisen hankekokonaisuuden vuosille 2023–2033 ohjeellisena noudatettavaksi ja kehotti kaupunkiympäristön toimialaa ryhtymään hankekokonaisuuden toteuttamiseen. Toimialan tulee ottaa hankekokonaisuuden toteuttaminen huomioon vuosittain toimintasuunnitelman ja talousarvioehdotuksen valmistelussa.

Samalla kaupunginhallitus kehotti kaupunkiympäristön toimialaa asettamaan konkreettisia välitavoitteita lumen hallinnan kehittämiseksi ja lumen merenkaadon lopettamisen nopeuttamiseksi. Samalla tulee arvioida kaavailtujen toimien vaikutus helsinkiläisten arjen sujuvuuteen ja asuinympäristöön. Toteutuksessa on pyrittävä priorisoimaan ympäristön kannalta vähiten haitalliset toimet.

Hankekokonaisuudella tavoitellaan merkittävää lumenvastaanottokapasiteetin nostamista, talvihoidon parantamista ja kustannusten hillitsemistä. Lumenvastaanottokapasiteetin nostamiseksi on vuoteen 2033 mennessä seuraavat tavoitteet:

1. Lumen maalle läjittämisen vastaanottoaikoja on käytettävissä yhteensä yhdeksän kappaletta,
2. Lumen sulattamiseen ja puhdistamiseen tarkoitettuja vastaanottoaikoja on käytettävissä yhteensä 21 kappaletta,
3. Lumen lähivarastointia varten on varattu kaupunkitilaa ajokais-toilta, pysäköintipaikoilta, aukioilta ja puistoista,
4. Lumen merivastaanoton varajärjestelyn käyttöperiaatteet on määritetty olosuhteille, jossa nykyiset ja tulevat merivastaanoton korvaavat ratkaisut eivät riitä lumenhallinnan tarpeille,
5. Uutta liiketoimintaa on muodostunut lumen hallintaan ja lumen hyödyntämiseen liittyen.

Helsingin kaupungin on mahdollista luopua lumen merikaadosta vasta kun edellä mainittujen hankkeiden toimenpiteet on täysimääräisesti toteutettu, alustavasti vuonna 2033. Hankkeiden konkreettiset välitavoitteet on sidottu kyseisten hankkeiden määrätietoiseen edistämiseen ja toteuttamiseen, jolloin vastaavasti merikaatoa voidaan vähentää.

Lumen merivastaanotto tarvitaan varajärjestelynä, sillä merikaatoa korvaavat ratkaisut eivät tule riittämään lumenhallinnan tarpeille haastavien lumijaksojen aikana. Muutoin alueen liikenneturvallisuus ja hälytysajoneuvojen liikkuminen vaarantuu.

Kadun ja eräiden yleisten alueiden kunnossa- ja puhtaanapidosta (kunnossapitolaki, 669/1978) annetun lain nojalla kadun kunnossapito kuuluu pääasiassa kunnalle. Kunnossapitolain mukaan jalkakäytävän talvikunnossapito ja sen vierelle kertyneiden lumivallien poistaminen kuuluu tontinomistajille. Kunta voi kuitenkin ottaa nämä velvoitteet hoitaakseen. Helsingissä ainoastaan keskustan alueella nämä velvoitteet on jätetty tontinomistajille. Hankekokonaisuudella varmistetaan edellytykset kunnossapitolain mukaisten velvoitteiden hoitamiseksi.

Lumenhallinnan kehittämisen hankekokonaisuuden toteuttamisen investointikustannukset ovat noin 100 miljoonaa euroa. Lisäksi on arvioitu, että lumenvastaanottoaikojen- ja tapojen muutoksien vuoksi käyttökustannukset tulevat kasvamaan merkittävästi merivastaanotosta luopumisen vuoksi.

Lumen merikaadosta luopuminen

Helsingin kantakaupungin alueella on ollut 1990-luvulla lumen merikaadolle seitsemän eri paikkaa. Nykyisin merikaatoa on vain Hernesaaren kärjessä olevalta lumenvastaanottoapaikalta. Hernesaaren merikaadon merkitys erityisesti Helsingin kantakaupungin lumenhallinnalle on ollut erittäin tärkeä ja sen merkitys ei tule vähenemään tulevaisuudessa.

Helsinki on edellä tarkemmin kuvatun lumenhallinnan kehittämisen hankekokonaisuuden mukaan luopumassa suorasta merikaadosta vuoteen 2033 mennessä, kun uusi toteutettava lumensulatus- ja suodatuslaitteiden verkosto on saatu toteutettua. Laiteverkoston rakentuessa suora merivastaanotto vähenee vuosittain laitteiden käyttöönoton kautta.

Hernesaassa merikaatoa tarvitaan kuitenkin tulevaisuudessakin varavastaanottokeinona lumen sulatus- ja suodatuslaitteiden kapasiteettirajoitusten takia turvaamaan kunnossapitolain edellyttämää runsaiden lumijaksojen aikaista kaupungin liikenneturvallisuutta ja hälytysajoneuvojen liikkumisen mahdollisuuksia erityisesti kantakaupungin osalta.

Merikaadon korvaavan lumensulatus- ja suodatuslaitteiden verkoston toteuttaminen on kaupungin investointiohjelmassa vuosille 2025–2033. Verkoston toteuttaminen vaatii kaikkiin kohteisiin uutta maankäytön suunnittelua sekä niihin liittyviä päätöksiä ja luvituksen. Tulevien kohteiden osalta on riskinä, että maankäytön suunnittelussa ei löydetä sopivia kohteita lumen sulatus- ja suodatuslaitteille. Lisäksi on mahdollista ja odotettavissa, että lähes kaikista kohteista käydään päätöksiin ja luvittamiseen liittyviä valituskäsittelyitä eri oikeusasteissa. Valitusten käsittely voi viivästyttää laiteverkoston toteuttamista ja siten lumen merikaadosta luopumista.

Ympäristönsuojelulain muutoksen vaikutus Helsingin talvikunnossapidon edellytyksiin

Ympäristönsuojelulain muutos lumen merikaadon kieltämisen osalta tulee vaikuttamaan merkittävästi Helsingin talvikunnossapitoa koskevien kunnossapitolain mukaisten velvoitteiden suorittamiseen sekä myös kykyyn suoriutua lain mukaisista velvoitteista.

Lumen merikaadon kieltämistä koskeva ympäristönsuojelulain muutos vaikuttaa oleellisesti ja lyhyellä aikataululla Helsingin ja erityisesti kantakaupungin lumilogistiikkaan, lumikuljetuksiin ja lumenvastaanoton järjestelyihin. Kantakaupungin alueelle ei ole perustettavissa merivastaanottoa korvaavia uusia paikkoja lumen läjittämiseksi maalle. Kantakaupungin osalta lumenvastaanotto tulevaisuudessa hoidetaan lumen sulatus- ja suodatuslaitoksilla, joita tarvitaan alustavien kapasiteettilaskelmien mukaan 21 kappaletta.

Helsingin kaupunki on testannut lumen sulatus- ja suodatuslaitteita useamman vuoden ajan. Laitteiden tekniikka ei kuitenkaan ole vielä valmista eivätkä ne ole teknisesti valmiita kaupallisia laitteistoja. Laitteiden testaaminen on sisältänyt mm. energiankulutuksen ja sulatuskapasiteetin seuranta- ja tutkimusta, joilla energiankulutusta saadaan vähäisemmäksi sekä sulatus- ja suodatuskapasiteettia paremmaksi.

Helsinki on toteuttamassa sulatus- ja suodatuslaitteverkostoa lähivuosina alkaen vuonna 2025 ja verkosto saataneen valmiiksi vuonna 2033. Käytössä oleva sulatus- ja suodatuslaitteverkosto mahdollistaa Herne- saaren merivastaanotosta luopumisen. Toteutetun täyden sulatus- ja suodatuslaitteverkoston jälkeen lumen merivastaanottoa tarvitaan kuitenkin varavastaanottokeinona runsaslumisten jaksojen varalle, mikä tulisi mahdollistaa lainsäädännössä, jotta muun ohella kunnossapitolain mukaisista velvoitteista huolehtiminen olisi käytännössä mahdollista myös runsaslumisina jaksoina.

Lumen merikaadon kieltämisen ympäristövaikutukset Helsingissä

Ympäristönsuojelulain muutoksen osalta lumen merikaadon kieltämistä perustellaan ympäristöministeriön vuonna 2020 laatiman selvityksen ”Selvitys lumen mereen kaatamisen kieltämisestä” (Ympäristöministeriön julkaisuja 2020:25) perusteella mm. vesistöjen roskaantumisen vähentämisellä sekä toiminnan kansallisilla ja kansainvälisillä imago- vaikutuksilla. Kyseisen selvityksen mukaan haitta-aineiden osalta lumenkaato vesistöihin ei todennäköisesti muodosta merkittävää kulkeutumisreittejä vesi- tai meriympäristöön. Tiesuola muodostaa korkeintaan paikallisen ja ajallisesti rajoittuneen ekologisen riskitekijän erityisesti sulamiskauden alussa, eikä läjitettävä lumi sisällä niin suuria määriä raskasmetalleja, että siitä arvioitaisiin aiheutuvan merkittävää ympäristöriskiä. Ympäristöministeriön selvityksen mukaan on lisäksi todennäköistä, että lumen vähäisen typpipitoisuuden vuoksi rehevöitymistä lisäävä vaikutus on kokonaisuuden kannalta merkityksetön.

Helsinki on toteuttamassa lumenhallinnan kehittämisen hankeohjelman perusteella uusia lumenvastaanottoaikoja maalle läjittämistä varten sekä sulatus- ja suodatuslaitteiden verkoston. Nykyinen teknologia ei mahdollista lumen sulamisveden täydellistä puhdistamista haitta- aineista sekä mikromuoveista. Mikromuovien osalta on mahdollisuus poistaa vain isoimmat yli 1,0 mm partikkelit ja pienimmät 0,001–1,0 mm partikkelit kulkeutuvat luontoon edelleen tehdyistä toimenpiteistä huolimatta.

Uudet kohteet lumen maalle läjitystä varten suunnitellaan ja toteutetaan uusimmilla teknisillä ratkaisulla, joilla saadaan sulamisvesien roskaisuutta merkittävästi vähennettyä. Yleensä lumen sulamisvesien reitit

ohjautuvat taimenpurojen kautta mereen. Myös uudet lumen sulatus- ja suodatuslaitteistot purkavat sulamisvedet joko suoraan mereen tai hulevesiverkoston kautta mereen. Myös muut kaupungin purot, ojat sekä hulevesiverkosto purkautuvat suoraan mereen ilman roskien suodatusjärjestelmiä.

Lumikuljetusten osalta hiilidioksidipäästöt tulevat aluksi kasvamaan, koska lumen sulatus- ja suodatuslaitteiden verkostoa vasta toteutetaan ja lumen kuljetusmatkat pitenevät muille lumenvastaanottoapaikoille. Lumen sulatus- ja suodatusverkoston valmistuttua hiilidioksidipäästöt voivat puolittua, kun lumenkuljetusmatkat lyhentyvät.

Merikaadon kieltämisen osalta kantakaupungin alueella lumenvastaanottokapasiteetti tulee heikentymään ja muun muassa katupölyn määrä tulee lisääntymään aiheuttaen terveyshaittoja alueella.

Ehdotetun lumen merikaadon kieltämistä koskevan ympäristönsuojelulain muutoksen osalta Helsinki joutuu toteuttamaan uusia paikkoja lumen maalle läjittämiseksi sekä sulatus- ja suodatuslaitteiden verkoston. Koska nykyinen teknologia ei mahdollista kaikkien lumen sisältämien haitta-aineiden sekä mikromuovien pienimpien partikkeleiden poistoa, tulee Helsingin kaupunki tahtomattaan laajentamaan em. toimilla haitta-aineiden sekä mikromuovien leviämistä alueen taimenpuroissa, purkuojissa sekä useilla merialueilla kantakaupungin ympäristössä. Edellä kuvatuilla toimilla taimenten lisääntyminen uhkaa myös heiketä puroissa hiukkasten laskeutumisen vuoksi.

Lopuksi

Nykyisen Hernesaaren lumen merikaadon osalta ongelmat rajautuvat yhteen pisteeseen, jossa kaupunki on toteuttanut laajasti roskaantumisen estäviä toimenpiteitä. Hernesaaren lumenvastaanottoapaikalla kaupunki toimii 13.9.2023 saadun ympäristöluvan 237/2023 lupamääräysten mukaisesti. Ympäristönsuojelulain muutosesityksestä poiketen tällainen vastaava lupamenettely selkein lupamääräyksin tulisi mahdollistaa lainsäädännössä siten, että myös 1.3.2030 jälkeisenä aikana lumen merikaatoa olisi mahdollista varakeinona hyödyntää runsaslumisten jaksojen osalta liikenneturvallisuuden ja kunnossapitolain mukaisten velvoitteiden noudattamisen varmistamiseksi.

Esittelijän perustelut

Lausuntopyyntö

Ympäristöministeriö pyytää Helsingin kaupungin lausuntoa ympäristönsuojelulain ja jätelain 118 §:n muuttamista koskevasta hallituksen esityksestä sekä siihen liittyvistä asetusmuutoksista. Lausuntoa on pyy-

detty 6.6.2024 mennessä. Lausunnon antamiselle varattua määräaikaa on pidennetty 18.6.2024 asti.

Luonnos hallituksen esitykseksi

Hallituksen esityksellä kiellettäisiin lumen kaataminen mereen hallitusohjelman kirjauksen mukaan, selvennettäisiin upottamis- ja hylkäämiskieltoa, pantaisiin täytäntöön teollisuuspäästödirektiivin muutokset koskien vedyn tuotantoa sekä jätteen kaasutusta ja pyrolyysiä sekä muutettaisiin eläinsuojien biokaasulaitosten menettelyitä.

Esityksessä ehdotetaan nykyisen ympäristönsuojelulakiin sisältyvän poikkeuksen poistamista niin, että upottamis- ja hylkäämiskielto koskisi myös lumen kaatamista mereen. Lumenkaatoa koskevan muutoksen ehdotetaan tulevan voimaan kahden vuoden kuluttua lain voimaantulosta eli 1.3.2027. Lumen kaataminen mereen olisi kuitenkin sallittua viiden vuoden ajan lain voimaantulosta eli 1.3.2030 asti runsaslumisena ajanjaksona, jona lumisyvyyden muutos olisi vähintään kahdeksan senttimetriä 24 tunnin aikana, ja lumitilanne muuten uhkasi liikenneturvallisuutta tai hälytysajoneuvojen kulkua. Lausuntopyyntöaineiston mukaisesti lumen mereen kaatamisen kieltämisen vaikutukset kohdistuisivat pääasiassa Helsingin kaupunkiin sekä tiettyihin satamiin, jotka kaatavat satama-alueen lunta mereen.

Saatu lausunto

Asiasta on saatu kaupunkiympäristön toimialan lausunto. Esitys on lausunnon mukainen.

Lopuksi

Hallintosäännön 19 luvun 5 §:n mukaan, ellei toisin ole säädetty tai määrätty, kaupungin puhevaltaa käyttää ja kaupungin esitykset ja lausunnot ulkopuoliselle antaa kaupunginhallitus. Asian periaatteellisen ja taloudellisen merkityksen ollessa vähäinen, kaupungin esitykset tai lausunnot antaa se kaupungin viranomainen, jonka tehtäviin asia kuuluu.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Jukka-Pekka Ujula

Lisätiedot

Timo Lindén, kaupunginsihteeri, puhelin: 09 310 36550
timo.linden(a)hel.fi

Liitteet

1 Lausuntopyyntö 25.4.2024

10.06.2024

Asia/18

2 Lausuntopyyntö 25.4.2024, liite, HE_YSL

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Otteet

Ote
Ympäristöministeriö

Päätöshistoria

Kaupunkiympäristön toimiala 20.5.2024

HEL 2024-006071 T 03 00 00

Lausunto

Kaupunkiympäristön toimiala antaa kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon ympäristönsuojelulain ja jätelain 118 §:n muuttamista koskevasta hallituksen esityksestä sekä siihen liittyvistä asetusmuutoksista:

Asian tausta ja lausuntopyyntö

Ympäristöministeriö on 25.4.2024 päivätyllä lausuntopyynnöllä pyytänyt Helsingin kaupungilta lausuntoa ympäristönsuojelulain ja jätelain 118 §:n muuttamista koskevasta hallituksen esityksestä sekä siihen liittyvistä asetusmuutoksista 6.6.2024 mennessä. Hallituksen esityksellä kieltäisiin lumen kaataminen mereen hallitusohjelman kirjauksen mukaan, selvennettäisiin upottamis- ja hylkäämiskieltoa, pantaisiin täytäntöön teollisuuspäästädirektiivin muutokset koskien vedyn tuotantoa sekä jätteen kaasutusta ja pyrolyysiä sekä muutettaisiin eläinsuojien bio-kaasulaitosten menettelyitä.

Esityksessä ehdotetaan nykyisen ympäristönsuojelulakiin sisältyvän poikkeuksen poistamista niin, että upottamis- ja hylkäämiskielto koskisi myös lumen kaatamista mereen. Lumenkaatoa koskevan muutoksen ehdotetaan tulevan voimaan kahden vuoden kuluttua lain voimaantulosta eli 1.3.2027. Lumen kaataminen mereen olisi kuitenkin sallittua viiden vuoden ajan lain voimaantulosta eli 1.3.2030 asti runsaslumisena ajanjaksona, jona lumisyvyyden muutos olisi vähintään kahdeksan senttimetriä 24 tunnin aikana, ja lumitilanne muuten uhkasi liikenneturvallisuutta tai hälytysajoneuvojen kulkua. Lausuntopyyntöaineiston mukaisesti lumen mereen kaatamisen kieltämisen vaikutukset kohdistuisi-

vat pääasiassa Helsingin kaupunkiin sekä tiettyihin satamiin, jotka kaavatavat satama-alueen lunta mereen.

Kaupunginkanslia on pyytänyt Helsingin kaupungin kaupunkiympäristön toimialalta lausuntoa edellä kuvatusta ympäristöministeriön lausuntopyyntöä kohteena olevasta hallituksen esityksestä sekä siihen liittyvistä asetusmuutoksista 21.5.2024 mennessä. Kaupunkiympäristön toimialan lausunnon kaupunginhallitukselle antaa kaupunkiympäristön toimialajohtaja.

Kunnossapito-yksikön näkemys lumen merikaadon kieltämisestä ja sitä koskevasta aikataulusta

Helsingin kaupungin kaupunkiympäristön toimialan rakennukset ja yleiset alueen -palvelukokonaisuuden yleiset alueet -palvelun kunnossapito-yksikkö vastaa katu- ja viheralueiden sekä saarien kunnossapidon järjestämisestä, valvonnasta ja korjausten teettämisestä. Kunnossapito-yksikkö ei kannata ympäristönsuojelulakiin ehdotettua muutosta lumen merikaadon täysimääräisen kieltämisen osalta. Lisäksi kunnossapito-yksikkö katsoo, että muutoksen yhteydessä esitetyt siirtymäajat ovat liian lyhyitä.

Ympäristönsuojelulain muutosehdotus ei mahdollista lumen kaatamista mereen 1.3.2030 jälkeen. Helsingissä tulee kuitenkin olemaan useita kertoja talvessa runsaita lumisateita kyseisen ajankohdan jälkeenkin. Runsaslumiset jaksot ovat talvikunnossapidolle mahdollittomat toteuttaa ilman lumen merikaatoa varakeinona, mikä asettaa Helsingin kaupungin erittäin vakavaan ja suoraan kunnossapitolain velvoitteiden toteuttamista hankaloittavaan ja jopa mahdollittomaan tilanteeseen. Mikäli laki tulee voimaan muutosehdotuksen mukaisena, Helsingin kaupunki ei todennäköisesti tule selviämään runsaslumisista jaksoista kunnossapitolain edellyttämällä tasolla, mikä vaarantaa liikenneturvallisuuden ja muun muassa hälytysajoneuvojen liikkumisen Helsingin kantakaupungin alueella 1.3.2030 alkaen.

Edellä kuvatuista syistä johtuen lumen merikaadon mahdollisuus tulisi muutosehdotuksesta poiketen säilyttää lainsäädännössä viimesijaisena keinona runsaslumisia jaksoja varten myös 1.3.2030 jälkeisenä aikana. Ympäristönsuojelulain muutoksen tulisi näin ollen tulevaisuudessa mahdollistaa lumen merikaato varakeinona runsaslumisten jaksojen osalta liikenneturvallisuuden varmistamiseksi. Varakeinona lumen merikaatoon voidaan edellyttää kohteeseen ympäristölupa, jossa on tiukat lupamääräykset.

Seuraavana on taustoitettu lumenhallinnan nykytilaa Helsingissä sekä esitetty tarkemmat perustelut kunnossapito-yksikön kielteiselle näkemykselle ehdotetuista lainsäädäntömuutoksista lumen mereen kaatamista koskevan kiellon ja sen siirtymäaikaisten osalta.

Lumenhallinnan kehittämisen hankekokonaisuus (HEL 2023-001519) on toteutuksessa

Helsingin kaupungin kaupunginhallitus hyväksyi 9.10.2023 § 605 lumenhallinnan kehittämisen hankekokonaisuuden vuosille 2023–2033 ohjeellisena noudatettavaksi ja kehotti kaupunkiympäristön toimialaa ryhtymään hankekokonaisuuden toteuttamiseen. Toimialan tulee ottaa hankekokonaisuuden toteuttaminen huomioon vuosittain toimintasuunnitelman ja talousarvioehdotuksen valmistelussa.

Samalla kaupunginhallitus kehotti kaupunkiympäristön toimialaa asettamaan konkreettisia välitavoitteita lumen hallinnan kehittämiseksi ja lumen merenkaadon lopettamisen nopeuttamiseksi. Samalla tulee arvioida kaavailtujen toimien vaikutus helsinkiläisten arjen sujuvuuteen ja asuinympäristöön. Toteutuksessa on pyrittävä priorisoimaan ympäristön kannalta vähiten haitalliset toimet.

Hankekokonaisuudella tavoitellaan merkittävää lumenvastaanottokapasiteetin nostamista, talvihoidon parantamista ja kustannusten hillitsemistä. Lumenvastaanottokapasiteetin nostamiseksi on vuoteen 2033 mennessä seuraavat tavoitteet:

1. Lumen maalle läjittämisen vastaanottoaikoja on käytettävissä yhteensä yhdeksän kappaletta,
2. Lumen sulattamiseen ja puhdistamiseen tarkoitettuja vastaanottoaikoja on käytettävissä yhteensä 21 kappaletta,
3. Lumen lähivarastointia varten on varattu kaupunkitilaa ajokais-toilta, pysäköintipaikoilta, aukioilta ja puistoista,
4. Lumen merivastaanoton varajärjestelyn käyttöperiaatteet on määritetty olosuhteille, jossa nykyiset ja tulevat merivastaanoton korvaavat ratkaisut eivät riitä lumenhallinnan tarpeille,
5. Uutta liiketoimintaa on muodostunut lumen hallintaan ja lumen hyödyntämiseen liittyen.

Helsingin kaupungin on mahdollista luopua lumen merikaadosta vasta sitten, kun edellä mainittujen hankkeiden toimenpiteet on täysimääräisesti toteutettu, alustavasti vuonna 2033. Hankkeiden konkreettiset välitavoitteet on sidottu kyseisten hankkeiden määrätietoiseen edistämiseen ja toteuttamiseen, jolloin vastaavasti merikaatoa voidaan vähentää.

Hankekokonaisuuden mukaan lumen merivastaanotto tarvitaan varajärjestelynä, sillä merikaatoa korvaavat ratkaisut eivät tule riittämään lumenhallinnan tarpeille haastavien lumijaksojen aikana uhaten alueen liikenneturvallisuutta sekä vaarantaen hälytysajoneuvojen liikkumista.

Kadun ja eräiden yleisten alueiden kunnossa- ja puhtaanapidosta (kunnossapitolaki, 669/1978) annetun lain nojalla kadun kunnossapito kuuluu pääasiassa kunnalle. Kunnossapitolain mukaan jalkakäytävän talvikunnossapito ja sen vierelle kertyneiden lumivallien poistaminen kuuluu tontinomistajille. Kunta voi kuitenkin ottaa nämä velvoitteet hoitaakseen. Helsingissä ainoastaan keskustan alueella nämä velvoitteet on jätetty tontinomistajille. Hankekokonaisuudella varmistetaan edellytykset kunnossapitolain mukaisten velvoitteiden hoitamiseksi.

Lumenhallinnan kehittämisen hankekokonaisuuden toteuttamisen investointikustannukset ovat noin 100 miljoonaa euroa. Lisäksi on arvioitu, että lumenvastaanottoa paikkojen- ja tapojen muutoksien takia käyttökustannukset tulevat kasvamaan merkittävästi merivastaanotosta luopumisen vuoksi.

Lumen merikaadosta luopuminen

Helsingin kantakaupungin alueella on ollut 1990-luvulla lumen merikaadolle seitsemän eri paikkaa. Nykyään merikaatoa on vain Hernesaaren kärjessä olevalta lumenvastaanottoa paikalta. Hernesaaren merikaadon merkitys erityisesti Helsingin kantakaupungin lumenhallinnalle on ollut erittäin tärkeä ja sen merkitys ei tule vähenemään tulevaisuudessa.

Helsinki on edellä tarkemmin kuvatun lumenhallinnan kehittämisen hankekokonaisuuden mukaan luopumassa suorasta merikaadosta vuoteen 2033 mennessä, kun uusi toteutettava lumensulatus- ja suodatuslaitteiden verkosto on saatu toteutettua. Laitteverkoston rakentuessa suora merivastaanotto vähenee vuosittain laitteiden käyttöönoton kautta.

Hernesaassa merikaatoa tarvitaan kuitenkin tulevaisuudessakin varavastaanottokeinoon lumen sulatus- ja suodatuslaitteiden kapasiteettirajoitusten takia turvaamaan kunnossapitolain edellyttämää runsaiden lumijaksojen aikaista kaupungin liikenneturvallisuutta ja hälytysajoneuvojen liikkumisen mahdollisuuksia erityisesti kantakaupungin osalta.

Merikaadon korvaavan lumensulatus- ja suodatuslaitteiden verkoston toteuttaminen on kaupungin investioitiohjelmassa vuosille 2025–2033. Verkoston toteuttaminen vaatii kaikkiin kohteisiin uutta maankäytön suunnittelua sekä niihin liittyviä päätöksiä ja luvituksen. Tulevien kohteiden osalta on riskinä, että maankäytön suunnittelussa ei löydetä sopivia kohteita lumen sulatus- ja suodatuslaitteille. Lisäksi on mahdollista ja odotettavissa, että lähes kaikista kohteista käydään päätöksiin ja luvittamiseen liittyviä valituskäsittelyitä eri oikeusasteissa. Valitusten käsittely voi viivästyttää laiteverkoston toteuttamista ja siten lumen merikaadosta luopumista.

Ympäristönsuojelulain muutoksen vaikutus Helsingin talvikunnossapidon edellytyksiin

Ympäristönsuojelulain muutos lumen merikaadon kieltämisen osalta tulee vaikuttamaan merkittävästi Helsingin talvikunnossapitoa koskevien kunnossapitolain mukaisten velvoitteiden suorittamiseen sekä myös kykyyn suoriutua lain mukaisista velvoitteista.

Lumen merikaadon kieltämistä koskeva ympäristönsuojelulain muutos vaikuttaa oleellisesti ja lyhyellä aikataululla Helsingin ja erityisesti kantakaupungin lumilogistiikkaan, lumikuljetuksiin ja lumenvastaanoton järjestelyihin. Kantakaupungin alueelle ei ole perustettavissa merivastaa-ottoa korvaavia uusia paikkoja lumen läjittämiseksi maalle. Kantakaupungin osalta lumenvastaanotto tulevaisuudessa hoidetaan lumen sulatus- ja suodatuslaitoksilla, joita tarvitaan alustavien kapasiteettilaskelmien mukaan 21 kappaletta.

Helsingin kaupunki on testannut lumen sulatus- ja suodatuslaitteita muutamien vuosien ajan. Kyseisten laitteiden tekniikka ei kuitenkaan ole vielä valmista eivätkä ne ole teknisesti valmiita kaupallisia laitteistoja. Laitteiden testaaminen on pitänyt sisällään mm. energiankulutuksen ja sulatuskapasiteetin seurantaa ja tutkimusta, joilla energiankulutusta saadaan vähäisemmäksi sekä sulatus- ja suodatuskapasiteettia paremmaksi.

Helsinki on toteuttamassa sulatus- ja suodatuslaitteverkostoa lähivuosina alkaen vuonna 2025 ja verkosto saataneen valmiiksi vuonna 2033. Sulatus- ja suodatuslaitteverkoston 21 kappaleen toteutettu kokonaisuus mahdollistaa Hernesaaren merivastaa-otosta luopumisen. Toteutetun täyden sulatus- ja suodatuslaitteverkoston jälkeen lumen merivastaa-ottoa tarvitaan kuitenkin varavastaa-ottokeinona runsaslumisten jaksojen varalle, mikä tulisi mahdollistaa lainsäädännössä, jotta muun ohella kunnossapitolain mukaisista velvoitteista huolehtiminen olisi käytännössä mahdollista myös runsaslumisina jaksoina.

Lumen merikaadon kieltämisen ympäristövaikutukset Helsingissä

Ympäristönsuojelulain muutoksen osalta lumen merikaadon kieltämistä perustellaan ympäristöministeriön vuonna 2020 laatiman selvityksen ”Selvitys lumen mereen kaatamisen kieltämisestä” (Ympäristöministeriön julkaisuja 2020:25) perusteella mm. vesistöjen roskaantumisen vähentämisellä sekä toiminnan kansallisilla ja kansainvälisillä imagovaikutuksilla. Kyseisen selvityksen mukaan haitta-aineiden osalta lumenkaato vesistöihin ei todennäköisesti muodosta merkittävää kulkeutumisreititä vesi- tai meriympäristöön. Tiesuola muodostaa korkeintaan paikallisen ja ajallisesti rajoittuneen ekologisen riskitekijän erityisesti sulamiskauden alussa, eikä läjitettävä lumi sisällä niin suuria määriä raskasme-

talleja, että siitä arvioitaisiin aiheutuvan merkittävää ympäristöriskiä. Ympäristöministeriön selvityksen mukaan on lisäksi todennäköistä, että lumen vähäisen typpipitoisuuden vuoksi rehevöitymistä lisäävä vaikutus on kokonaisuuden kannalta merkityksetön.

Helsinki on toteuttamassa lumenhallinnan kehittämisen hankeohjelman perusteella uusia lumenvastaanottoaikoja maalle läjittämistä varten sekä sulatus- ja suodatuslaitteiden verkoston. Nykyinen teknologia ei mahdollista lumen sulamisveden täydellistä puhdistamista haitta-aineista sekä mikromuoveista. Mikromuovien osalta on mahdollisuus poistaa vai isoimmat yli 1,0 mm partikkelit ja pienimmät 0,001–1,0 mm partikkelit kulkeutuvat luontoon edelleen tehdyistä toimenpiteistä huolimatta.

Uudet kohteet lumen maalle läjitystä varten suunnitellaan ja toteutetaan uusimmilla teknisillä ratkaisuilla, joilla saadaan sulamisvesien roskaisuutta merkittävästi vähennettyä. Yleensä lumen sulamisvesien reitit ohjautuvat taimenpurojen kautta mereen. Myös uudet lumen sulatus- ja suodatuslaitteistot purkavat sulamisvedet joko suoraan mereen tai hulevesiverkoston kautta mereen. Myös muut kaupungin purot, ojat sekä hulevesiverkosto purkautuvat suoraan mereen ilman roskien suodatusjärjestelmiä.

Lumikuljetusten osalta hiilidioksidipäästöt tulevat aluksi kasvamaan, koska lumen sulatus- ja suodatuslaitteiden verkostoa vasta toteutetaan ja lumen kuljetusmatkat pitenevät muille lumenvastaanottoaikoille. Lumen sulatus- ja suodatusverkoston valmistuttua hiilidioksidipäästöt voivat puolittua, kun lumenkuljetusmatkat lyhentyvät.

Merikaadon kieltämisen osalta kantakaupungin alueella lumenvastaa-
nottokapasiteetti tulee heikentymään ja muun muassa katupölyn määrä tulee lisääntymään aiheuttaen terveysthaittoja alueella.

Ehdotetun lumen merikaadon kieltämistä koskevan ympäristönsuojelulain muutoksen osalta Helsinki joutuu toteuttamaan uusia paikkoja lumen maalle läjittämiseksi sekä sulatus- ja suodatuslaitteiden verkoston. Koska nykyinen teknologia ei mahdollista kaikkien lumen sisältämien haitta-aineiden sekä mikromuovien pienimpien partikkeleiden poistoa, tulee Helsingin kaupunki tahtomattaan laajentamaan em. toimilla haitta-aineiden sekä mikromuovien leviämistä alueen taimenpuroissa, purkuojissa sekä useilla merialueilla kantakaupungin ympäristössä. Edellä kuvatuilla toimilla taimenten lisääntyminen uhkaa myös heiketä puroissa hiukkasten laskeutumisen vuoksi.

Lopuksi

10.06.2024

Nykyisen Hernesaaren lumen merikaadon osalta ongelmat rajautuvat yhteen pisteeseen, jossa kaupunki on toteuttanut laajasti roskaantumisen estäviä toimenpiteitä. Hernesaaren lumenvastaanottoaikalla kaupunki toimii 13.9.2023 saadun ympäristöluvan 237_2023 lupamääräysten mukaisesti. Ympäristönsuojelulain muutosesityksestä poiketen tällainen vastaava lupamenettely selkein lupamääräyksin tulisi mahdollistaa lainsäädännössä siten, että myös 1.3.2030 jälkeisenä aikana lumen merikaatoa olisi mahdollista varakeinona hyödyntää runsaslumisten jaksojen osalta liikenneturvallisuuden ja kunnossapitolain mukaisten velvoitteiden noudattamisen varmistamiseksi.

Lisätiedot

Tessa Auvinen, lakimies, puhelin: 09 310 52491
tessa.auvinen(a)hel.fi